

ΑΝΕΜΗ

Φύλλο 20 / Ιούνιος - Αύγουστος 2021

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΛΑΓΚΑΔΑΣ «Η ΚΥΔΙΑΝΤΑ»
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ ΑΡΘΡΑ

Το Νο 112

Γράφει ο Μανώλης Κάλλας

Στα γνωστά παλαιόθεν νούμερα, δηλαδή στο 166 του ΕΚΑΒ και στο 199 της Πυροσβεστικής, ήρθε και το καινούργιο, το 112 της Πολιτικής Προστασίας.

Στα δυο πρώτα νούμερα σου 'ρχονται ασθενοφόρο ή πυροσβεστικό. Στο τρίτο, ή θα κάτσεις σπίτι ή θα τρέχεις σαν το λωλό. Μένουμε στο σπίτι ή εκκενώστε το σπίτι. Φύγετε με ό,τι μπορείτε, με αυτοκίνητα, με βάρκες, με αεροπλάνα και παπύρια.

Το 112 σε βρίσκει έτσι και έχεις κινητό και είσαι στην εμβέλεια μιας κεραίας. Εκκενώστε τα σπίτια να σωθείτε από τη φωτιά! Σειρήνες από περιπολικά να ουρλιάζουν, να σε πείσουν. Και φεύγεις αλλόφρων σαν τον αφιονισμένο.

Έτσι καίγονται τα πάντα. Δάση, σπίτια, καλλιέργειες, εγκαταστάσεις. Παρανάλωμα. Γαία πυρί μειχθήτω. Κάρβουνα και στάχτες. Οι φωτιές να σβήνουν στη θάλασσα.

Δεν φθάνει που το επιτελικό κράτος ήταν απών, ήταν και εμπόδιο καταγγέλλουν οι κατακαέντες. Οι οικισμοί που εγκαταλείφθηκαν από τους κατοίκους τους κήκαν ολοσχερώς.

Το 112 και η τσίχλα της κλιματικής αλλαγής είναι τα άλλοθι του επιτελικού κράτους. Στα γνωστά επίθετα *ανίκανο* και *ανάληπτο* που χαρακτήριζαν το κράτος τώρα προστέθηκε και το *επιτελικό* (τρομάρα του).

[Συλλογικά](#)

[Απόψεις...](#)

[...και όψεις](#)

[Στο κόκκινο](#)

[Λαγκαδούσικα.gr](#)

[Λόγια του αιγιαλού](#)

[Η Λαγκάδα στον τοίχο](#)

[Σε άπταιστα κυδιαντούσικα](#)

[Η παλιά μας πόλη](#)

[Λογο...τεχνήματα](#)

[Συλλογικός μπαξές](#)

[Τα Λαγκαδουσάκια](#)

[Ψυχαγωγία](#)

[Ανεμομαγειρέματα](#)

**ΓΙΝΕ ΚΙ ΕΣΥ ΜΕΛΟΣ
του Π.Σ. Λαγκάδας
«Η Κυδιάντα»**

Η εγγραφή κοστίζει 5 €

Αποστολή ύλης:

- matapostoli@hotmail.gr
- panagrel@yahoo.gr

Τα ενυπόγραφα άρθρα
δεν εκφράζουν απαραίτητα
τις απόψεις της Σ.Ε.

Η έμφαση στο να μη χαθούν ανθρώπινες ζωές, χωρίς να λαμβάνει υπόψιν την αλληλεξάρτηση του ανθρώπου με το περιβάλλον, με τα δέντρα, με τα ζώα, με τη φύση, με τα σπίτια, είναι και εκ του πονηρού και επικίνδυνη. Ψευδοδιλήμματα. Καμένα δάση ή καμένοι άνθρωποι; Στρέμματα ή φέρετρα; Αλίμονο να συγκρίνεις και να επενδύεις σε καταστροφές. Να μη ξεχνάμε. Η ζωή δεν καταστρέφεται μόνο με το θάνατο!

Η έκφραση «τα σπίτια θα ξαναφτιαχτούν» δείχνει την τεράστια απόσταση του λέγοντα με τους ανθρώπους του μόχθου. Σπίτια που κάηκαν ήταν κόπτοι μιας ζωής. Ήταν οι ομφάλιοι λώροι με τη γενέθλια γη. Σπίτια, τόπτοι, περιβάλλον είναι συναισθηματική και κοινωνική σύνδεση, είναι τόπτοι μνήμης και σύμβολα ταυτότητας.

«Των οικιών ημών επιμπραμένων ημείς άδομεν», δηλαδή *τα σπίτια μας καίγονται και εμείς τραγουδάμε*, έλεγαν οι αρχαίοι πρόγονοι. «Των οικιών ημών επιμπραμένων ημείς εκκενώνομεν» λέμε εμείς οι σύγχρονοι.

Το 112 δεν αφορά μόνο σε φυσικές καταστροφές που βρίσκονται σε εξέλιξη, αφορά και σε επικείμενες καταστροφές. Μην παραξενευτούμε! Θα έρχονται και μηνύματα του τύπου «Απομακρυνθείτε από την παραλία της Λαγκάδας, γιατί επίκειται άνοδος της στάθμης της θάλασσας» ή «Απομακρυνθείτε, γιατί λόγω της νεροποντής υπάρχει φόβος να πέσουν τα τραχώνια από τα Βωτσόνια». Για να μας έχουν στην τσίτα.

Συλλογικά

- Ανάψανε φωτιές στο Φαναράκι στις 23 Ιουνίου και βουτήξανε στο μώλο οι μικροί Λαγκαδούσοι κι εμείς οι μεγαλύτεροι θυμηθήκαμε τα καλά και ωραία του Κλήδονα και του Φανιστή των προ κορωνοϊού εποχών μπροστά στην κοινότητα, χάρη στις θύμισες της Ευγενίας Καλαγκιά-Μουρατίδου. Και μπορεί μεγάλες φιέστες να μην κάναμε αλλά ήτανε όμορφα, νοσταλγικά κι ελπίζουμε του χρόνου με υγεία να δώσουμε μια πολύ πιο δυναμική παρουσία.

- «Η Κυδιάντα», στα πλαίσια του προγράμματος «Η Χίος τιμά το '21. Από το ηρωικό παρελθόν στο ελπιδοφόρο μέλλον» του Δήμου Χίου, παρουσίασε στις 8 Ιουλίου στο χώρο του Ναυτικού Μουσείου Χίου μια εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας (Augmented Reality) για φορητές συσκευές Android. Με την εφαρμογή αυτή, οι χρήστες μπαίνοντας στο μουσείο και περνώντας μπροστά από έξι πίνακες που σχετίζονται με την πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας, έχουν τη δυνατότητα να τους δουν να ζωντανεύουν στις συσκευές τους, ενώ ταυτόχρονα παρέχονται με αφηγηματική μορφή (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα) πληροφορίες για τα πρόσωπα, τα αντικείμενα και τα γεγονότα που εικονίζονται και το ρόλο που έπαιξαν στην έκβαση του αγώνα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της «Κυδιάντας» ευχαριστεί θερμά το Δήμο Χίου για την υποστήριξη αυτής της δράσης, την Άννα Σιταρά και τον Γιάννη Γλύκα από το Ναυτικό Μουσείο Χίου για την άψογη συνεργασία τους, τον Ηλία Παπαδόπουλο για τη λήψη και επεξεργασία των φωτογραφιών και τους Κωνσταντίνο Πουλιανό και Τατιάνα Αμπεριάδου για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης εφαρμογής, η οποία βρίσκεται και επισήμως στο Google Play με τον τίτλο «Οι Πίνακες της Επανάστασης».

- Το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στον Άγιο Γιώργη το Εργαστήριο Υποκριτικής - Σκηνοθεσίας με την ηθοποιό και καθηγήτρια θεάτρου Ζωή Λύρα. Το εργαστήριο, με τίτλο «Νόμισα πως ήμουν νεκρός. Όμως ξαφνικά, ανάψαν τα φώτα» και βασικό άξονα το Μπρεχτικό μοντέλο αφήγησης-δράσης, καθώς και μικτές ασκήσεις που αφορούσαν στη σκηνοθεσία, υποκριτική, δραματική αφήγηση και δημιουργία και επεξεργασία δραματικού

κειμένου ήταν μια κίνηση συλλογικότητας και αλληλεγγύης σε μια περίοδο που η τέχνη (και όχι μόνο) βάλλεται από παντού.

- Αποχαιρετήσαμε τον Ιούλιο με μακαρόνια χερίσια στο «Ταπεινών Εδέσματα», την καθιερωμένη πλέον εκδήλωση, αφιερωμένη στα παραδοσιακά λαγκαδούσικα φαγητά. Από την προηγούμενη μαζευτήκαμε στο Σύλλογο ουκ ολίγες και τα χέρια και τα σπαρτόξυλα πήραν φωτιά. Καλοφάγωτα ήτανε, μιας κι από γεύση ως γνωστόν σκίζουμε.
- Με παζάρι χειροποίητων ειδών, που λειτούργησε κάμποσες μέρες, σκόρπιες μέσα στο καλοκαίρι, υποδεχτήκαμε γνωστούς και ξένους στο χωριό μας. Ο λαγκαδούσικος τραχανάς έγινε ανάρπαστος.

- Με το «Εν Λαγκάδα» στην πόλη της Χίου αποχαιρετήσαμε το καλοκαίρι. Ευχαριστούμε θερμά το Ίδρυμα «Μαρία Τσάκος» για τη φιλοξενία της γνωστής πλέον στα μέρη μας θεατρικής παράστασης, βασισμένης στο ομότιτλο βιβλίο της Βίκυς Γεωργούλη, σε σκηνοθεσία της Μαρκέλλας Γεωργαλά και με πρωταγωνιστές τον Στρατή Αργυρούδη, τη Λεμονιά Νικολάου και την Κατερίνα Μαυρέλου. Ευχαριστούμε επίσης τον κόσμο που τόσο ζεστά μας χειροκρότησε και όσους στάθηκαν και στέκονται δίπλα στον Πολιτιστικό Σύλλογο Λαγκάδας συνοδοιπόροι στο δύσκολο εγχείρημα της αποπεράτωσης του ναυτικού μουσείου στο Γλυφό.

Μια του κλέφτη, δυο του κλέφτη

από τον Ε. Σ. Αργυρούδη

Πέρσι ήταν στη στροφή στον Καρυδά, φέτος λίγο πιο κάτω στου Σέντα, στον κόμβο της Συκιάδας. Δύο φωτιές που έκαψαν ξερά χόρτα και ασπιφίδες έσβησαν σχετικά εύκολα, χωρίς σοβαρές επιπτώσεις. Μέχρι τότε η τύχη θα είναι μαζί μας, ποιος Άγιος μας προστατεύει, αν η σπίθα ήτανε κοντά στο δάσος τι θα γινόταν, θα προλαβαίναμε να σώσουμε τα σπίτια μας; Γιατί ένα είναι σίγουρο, αν πάρει φωτιά είτε το ένα είτε το άλλο δάσος του χωριού μας, θα καούμε.

Το θέμα πυροπροστασία είναι ένα αγκάθι, ένα πρόβλημα που όλοι έχουμε συμμετοχή, ο δήμος, η κοινότητα και οι κάτοικοι, μόνιμοι και προσωρινοί. Αρκετά χρόνια πριν, τέλος άνοιξης με αρχές καλοκαιριού καθαριζόταν ο δρόμος από την Αγία Ειρήνη μέχρι το πρώην σφαγείο από εθελοντές, αφού είμαστε πάντα ξεχασμένοι από τον κεντρικό προγραμματισμό. Ο εθελοντισμός με τα χρόνια άρχισε να ξεθωριάζει, ο δήμος πέρσι στον δρόμο του Καρυδά έκοψε κάποια πεύκα, καθάρισε λίγο και αυτό ήτανε. Οι πευκοβελόνες ξανάπεσαν κατά μήκος του δρόμου, τα χόρτα ξαναβγήκαν, κανείς δεν τα καθάρισε, κείτονται εκεί και περιμένουν την τυχαία σπίθα ή το αποτοσίγαρο του ασυνείδητου. Τα γυμνά καλώδια της ΔΕΗ εκτείνονται από τον Γλυφό μέχρι τον περιφερειακό γλύφοντα τις κορυφές των πεύκων. Ο προγραμματισμένος από την κοινότητα καθαρισμός του δάσους του Αη-Γιάννη διακόπηκε άδοξα από την απαγόρευση της κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας, δύο ημέρες δούλεψαν μόνο, με πολύ πενιχρά αποτελέσματα αφού οι εθελοντές ήταν λίγοι.

Θίγω μία κατάσταση που τείνει να γίνει μόνιμη. Βλέποντας τα χέρσα χωράφια που καλύπτουν πλέον την πλειοψηφία της γης γύρω από τους δρόμους αλλά και μέσα στον κάμπο, σκέφτομαι πως αν μια φωτιά κατεβεί στον κάμπο η μόνη σωτηρία είναι η θάλασσα για όσους προλάβουν. Οι υπόλοιποι θα εγκλωβιστούν, αντικειμενικά δεν υπάρχει τρόπος διαφυγής. Σε συζητήσεις που κάνουμε κατά καιρούς, ορισμένοι έχουν την λανθασμένη εντύπωση πως πηγαίνοντας ψηλότερα προς τα βουνά θα καταφέρουν να ξεφύγουν. Μέγα λάθος. Θέλω να ρωτήσω αυτούς που έχουν τα χέρσα, αφού τα έχουν δηλώσει στο κτηματολόγιο κι έχουν ξοδέψει αρκετά χρήματα για να φαίνονται ιδιοκτήτες, δεν έχουν ένα 30άρι για να τα καθαρίσουν, να δούνε, βρε αδελφέ, πως είναι το χωράφι τους.

Τις ημέρες του υψηλού κινδύνου για πυρκαγιά, στις 4-5-6/8, η κοινότητα ζήτησε βάρδιες πυροπροστασίας για το δάσος. Το χωριό ήταν γεμάτο κόσμο, εθελοντές δεν βρέθηκαν να συμπληρωθούν οι βάρδιες, κάποια κορίτσια μόνο και μπράβο τους, αντί να είναι στα κρεβάτια τους, έκαναν την 3-5, την πρωινή. Αντί λοιπόν να έχουμε ενστάσεις

για όλα όταν ερχόμαστε στο χωριό για διακοπές, καλό θα ήτανε να βοηθάμε τους φουκαράδες γηγενείς. Γιατί για ένα πράγμα είμαι βέβαιος, άμα πάρει φωτιά η γειτονιά μου θα καούν και τα σπίτια που βρίσκονται στην άλλη γειτονιά.

Καμιά μέρα χαμένη

από την Βασούλα Ν. Αποστολίδη

Το φετινό καλοκαίρι ήταν καλύτερο από το προηγούμενο. Αν και ο κορωνοϊός δεν μας έχει ξεχάσει, ο κόσμος ένιωσε την επιθυμία να τον νικήσει και να γυρίσει στα παλιά. Το χωριό μας γέμισε από τους απανταχού Λαγκαδούσους και μάλιστα πιο νωρίς από κάθε άλλη χρονιά. Τα σπίτια άνοιξαν, παππούδες και γιαγιάδες ξανάσιξαν με τα εγγόνια τους και όλοι συναντήθηκαν (εμβολιασμένοι πλέον) ύστερα από ενάμιση χρόνο περιορισμών και απαγορεύσεων. Η χαρά δεν κρύφτηκε, κάπως συγκρατημένη αφού ο φόβος φυλάει τα έρμα. Όμως αντικρίζοντας τέτοιες ευτυχημένες στιγμές με φωνές, μουσικές και ανοιχτά μαγαζιά παίρνουμε το μήνυμα πως αντέξαμε.

Φαίνεται πως θέλουμε να αφήσουμε πίσω μας τον εφιάλτη της πανδημίας και να ζήσουμε αυτά τα απλά, τα καθημερινά που στερηθήκαμε και εκτιμήσαμε στην περίοδο της καραντίνας. Ίσως να προβληματιστήκαμε λίγο όταν κατά το παρελθόν γκρινιάζαμε για το αδιαχώρητο της παραλίας, τους Αθηναίους που μας έπαιρναν τις θέσεις των αυτοκινήτων, τα σκάφη που μας έκοβαν τη θέα και την ανάσα. Τελικά ποια πραγματικότητα προτιμάμε; Να χαιρόμαστε τη Λαγκάδα κατά μόνας ή να τη βλέπουμε να ζει και να ζωντανεύει;

Ο τόπος μας τους θέλει και τους έχει ανάγκη όλους τους ντόπιους, τους πρωτευουσιάνους, τους ξενιτεμένους, τους τουρίστες και κυρίως τα παιδιά που μαζεύουν εικόνες και χτίζουν όμορφες και ανιδιοτελείς φιλίες. Ας είμαστε όλοι εδώ και του χρόνου μαζί, υγιείς να μην αφήσουμε ούτε μια μέρα του καλοκαιριού να πάει χαμένη. Κι όπως έχουμε ξαναπεί: Μένουμε Λαγκάδα!

στο κόκκινο

Χωρίς τίτλο...

Εν μέσω πανδημίας επόμενο είναι να επηρεαστεί και η μικρή μας κοινωνία. Αναφέρομαι στα πρόσφατα περιστατικά με κρούσματα Covid 19 στο χωριό. Κάποιοι χωριανοί εργαζόμενοι κόλλησαν σε τοπική επιχείρηση, η οποία έκλεισε προληπτικά και βεβαίως καλά έκανε δείχνοντας επαγγελματισμό και ευσυνειδησία.

Μέχρις εδώ δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι μεμπτό ούτε είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει, όμως η μετέπειτα παραφιλολογία του γεγονότος από στόμα σε στόμα θεωρώ ότι είναι άξια αναφοράς. Η είδηση διαδόθηκε αστραπιαία δια τις συνηθισμένης οδού, η οποία πλέον είναι η καθημερινότητα πολλών ανθρώπων που ξυπνούν και η πρώτη σκέψη που κάνουν είναι «άραγε τι καινούργια μαντάτα έχουμε για σήμερα;» Πριν καλά-καλά ανοίξει το μάτι τους, θα πάρουν τηλέφωνο τις αξιόπιστες πηγές τους, οι πιο εξελιγμένοι καλούν μέσω Viber ή Messenger, για να βλέπουν αυτόν που τα λένε. Τα «τέλια» πήραν φωτιά πάλι, αυτή είναι η εξελιγμένη μορφή του παλιού κουσελιού, εκεί καταθέτουμε όλα τα εσώψυχά μας, θάβουμε τους πάντες και μείς μένουμε στον αφρό ωσάν **φελλοί**.

Έχει αρχίσει ένα νέο είδος κανιβαλισμού, αυτού του κοινωνικού που δεν έχει τέλος, «ανεμβολίαστοι ήτανε, γι' αυτό κολλήσανε» έκοβε η μια άκρη, «μεταφέρουν τον ιό, θα κολλήσουν και εμάς» έραβε η άλλη, λες και οι εμβολιασμένοι δεν μεταφέρουν τον ιό ή δεν κολλάνε.

Το κουσέλι (Gossip, στα νεοελληνικά) είναι γένους ουδέτερου, είναι ο κοινωνικός σχολιασμός αλλά με πολύ εμπάθεια. Στον ανδρικό πληθυσμό η διαφορά είναι ο τρόπος και ο τόπος. Οι άνδρες θα σχολιάσουν μεταξύ καφέ και ούζου.

Το να στιγματίσουμε κάποιον, αρκεί να μην είναι δικός μας, είναι εύκολο, το ρητό «μακριά από εμάς και όπου θε ας πάει» κυριαρχεί στις εγωιστικές μας απόψεις. Το δύσκολο και το σωστό είναι να προσπαθήσουμε να **έρθουμε στη θέση των παθόντων**, πραγματικά όμως κι όχι υποκριτικά όπως συνήθως κάνουμε.

Όταν οι παθόντες είναι παρόντες, οι περισσότεροι έχουμε του κόσμου τα παρηγορητικά λόγια, όταν γυρνάνε την πλάτη τους θάβουμε κανονικά, αν πάθουν κάτι πιο σοβαρό αμέσως αλλάζουμε συμπεριφορά και είμαστε όλο συμπόνια, αποδεικνύοντας ότι η κοινωνία που έχουμε φτιάξει είναι **ζούγκλα**. Μικρή ή μεγάλη εξαρτάται από αυτούς που προσπαθούν να ανατρέψουν τα κακώς κείμενα, που τις περισσότερες φορές τους αποκαλούμε «γραφικούς» και επειδή ενδόμυχα ξέρουμε ότι έχουν δίκιο, αποφεύγουμε να τους αντιμετωπίσουμε γιατί μας φέρνουν σε αμηχανία και ξεστομίζουμε ό,τι χαζό μας κατέβει στην κεφαλή για να δικαιολογήσουμε την κακεντρέχεια που μας διακατέχει.

Το χωριό μας είναι μικρό, ξέρει ο ένας τον άλλο. Αντί να κατηγορούμε τους άλλους, ας αναλογιστούμε **γιατί** εμείς πρώτα βιαστήκαμε να πετάξουμε τις μάσκες, **γιατί** δεν τις φορέσαμε ποτέ στις βόλτες μας στην παραλία, **γιατί** συνεχίζουμε να κάνουμε χειραψίες σαν να μην συμβαίνει τίποτα, **γιατί** δεν κάτσαμε μέσα στο σπίτι ούτε λεπτό όταν ήλθαμε στο χωριό για τις καλοκαιρινές διακοπές μας, **γιατί** αν και έχουμε εμβολιαστεί δεν κάνουμε τεστ, **γιατί** δεν προστατεύσαμε τους άλλους και τους κρύψαμε ότι έχουμε κρούσμα στο κοντινό μας περιβάλλον που πιθανόν να έχουν έρθει σε επαφή μαζί τους, **γιατί** για όλα να φταίνε πάντα οι άλλοι.

Για να βάλουμε τα πράγματα στη σωστή τους βάση. Οι αριθμοί λένε ότι οι περισσότεροι θα νοσήσουμε, είτε έχουμε εμβολιαστεί είτε όχι, ο ιός μεταφέρεται από όλους, είναι στην ευθύνη του καθενός πως θα προφυλαχθεί για να το περάσει όσο πιο ανώδυνα γίνεται.

Μια ευχή κάνω να πάνε όλα καλά, να είμαστε όλοι υγιείς, να ξαναέρθουμε στην κανονικότητά μας και να προσέξουμε λίγο την μικρή μας κοινωνία. Εμείς οι ναυτικοί λέγαμε ό,τι τύχει στο πλοίο τυχαίνει σε όλο το πλήρωμα, **η κοινωνία μας είναι ένα μεγάλο πλοίο.**

Υ.Γ. Τον τίτλο τον αφήνω για εσάς.

Ε. Σ. Αργυρούδης

Γιατροσόφια των παιδικών μας χρόνων

Του Μιχάλη Καριάμη

Με τη λέξη «γήτεμα» δηλώνουμε κάτι σαν «ξόρκι» για την αποτροπή ενός κακού με μαγικά λόγια και μέσα. Κάτι σαν «ξελόγιασμα» ή «γοήτευμα». Οι άνθρωποι που προλάβαμε στα νιάτα μας, κατά πολύ μεγαλύτεροι από εμάς, πίστευαν σε «γητειές», «ξόρκια» και «γιατροσόφια» για οποιαδήποτε πίζουλη κατάσταση. Σε κάθε χωριό της πατρίδας μας, για κάθε μια ξεχωριστή περίπτωση, υπήρχε κάποια ή κάποιος γητευτής. Ήταν γνώστης του κάθε «κακού» που κτύπαγε το κορμί για την ψυχή του παθόντα ή της παθούσης και το 'γιναινε με τις κατάλληλες, κατά περίπτωση, ευχές και ξόρκια.

Η πίστη των πρωτινών ανθρώπων ήταν βασισμένη σε άγνωστες, απόκρυφες δυνάμεις, μα και στην ίδια τη φύση. Λειτουργούσε δε, κυρίως ψυχολογικά και ανασταλτικά σχεδόν για όλους τους ανθρώπους εκείνων των όχι τόσο μακρινών εποχών. Θυμάμαι, γυμνασιόπαιδο, σαν έπαθα ηλίαση. Με μιας, όλη η γειτονιά στον Κορυδαλλό έτρεξε να προσκαλέσει μια γριούλα που ζούσε κοντά μας σε μια ξεχαρβαλωμένη παράγκα. Αυτή η ταπεινή, κακοπορευμένη γυναίκα, ω του θαύματος, με ένα μαντίλι και ένα μπουκάλι νερό και με κάποιες ευχές που ψέλλιζε αχνά, κατάφερε να με στήσει στα πόδια μου! Όταν η μητέρα μου θέλησε να την ανταμείψει για το καλό που 'κανε στο σπλάγχνο της, δέχθηκε την απόλυτη άρνηση της κυρα-Λενιώς. «Καλή μου κόρη, αν δεχτώ οτιδήποτε, για την γιατρεία, θα χάσω για πάντα τη δύναμη μου. Δωρεάν έλαβα ... δωρεάν δίνω». Αυτά ήταν τα ακριβά λόγια της. Η αγιασμένη αυτή κυρούλα, στην κυριολεξία, έκανε πραγματικό λειτούργημα. Ποτέ δεν εξαργύρωσε την προσφορά της, παρά του ότι πείναγε ακόμα και το ψωμί. Ήταν ταγμένη «Ανάργυρη» μέσα στη φτώχεια, την ανθρώπινη περηφάνια, τα πιστεύω και τις πεποιθήσεις της. Αξέχαστες μορφές, οι οποίες για πάντα στιγμάτισαν τη ζωή μας.

Αλήθεια, ποιος από τους συνομήλικους μου έχει ξεχάσει το γήτεμα της ζαφράνας (χρυσή ή ίκτερος). Το ανεμοπύρωμα. Το δάγκωμα του σκορπιού. Το δέσιμο. Τη θέρμη για τον παροξυσμό. Το κόψιμο του μωρού. Τα κούκουδα (σπυράκια). Ακόμα δε και το κριθαράκι. Τους μαγουλάδες. Το ξεμάτιασμα, τις μερμηγκιές. Το μερμήγκιασμα. Το πατσούνι (αβιταμίνωση), τις χιονίστρες, τον ψωροφύτη (μολυσματικό κηρίο) και τόσα άλλα. Θυμάμαι τον πατέρα μου να σχίζει τα ρούχα του, αν κάποιος του έλεγε ότι ήταν ψέμα το γήτεμα του φιδιού. Είχε δικά του βιώματα από τα Βορειόχωρα ανθρώπων που είχαν πέσει θύματα

οχιών. Είχαν γιατρευτεί με γητέματα, η μόνη διαφορά ότι μια συγκεκριμένη ημέρα του χρόνου, το χέρι ή το πόδι του παθόντος γέμιζε λέπια, όπως αυτά των σερπετών.

Αλήθεια ποιος από όλους μας ξεχνά τα λόγια φυλαχτό του μας έμαθαν να λέμε σε κάθε μας βήμα, σε κάθε περίπτωση, σε κάθε μας φοβία: «Ιησούς Χριστός νικάει κι όλα τα κακά σκορπάει» (τρεις), «Άγιοι Ανάργυροι και θαυματουργοί, δωρεάν ελάβατε δωρεάν δότε ημίν», «Άγια Ειρήνη, ρήνεψε το, Παναγιά μου Περαισιά, πέρασέ το»

Αλήθεια, ποιοι συνομήλικοι μας ξεχνούν το βάλαμο, φάρμακο - αλοιφή που έφτιαχναν σε κάθε σπίτι. Μέσα σε ένα μπουκάλι με λάδι, έριχναν άτριχα νεογέννητα ποντικάκια. Έλιωναν μέσα στο λάδι. Το μείγμα το φύλαγαν για πολλά χρόνια. Το θεωρούσαν άκρως αποτελεσματικό. Ποιος από εμάς έχει ξεχάσει πως χρησιμοποιούσαμε τα ούρα για την ασηψία μας, για να σταματήσουμε το αίμα από τις πληγές. Αποθέναμε πάνω στο τραύμα, καπνό από τσιγάρα ή ιστό αράχνης. Για να γιάνουμε τα σπυράκια (κούκουδα) φτύναμε στις πέτρες που είχαν πάνω τους αλειχήνες και μ' έδευτη την αλοιφή πορευόμαστε. Οι manάδες μας, για ίαση κάθε μολυσματικής πάθησης, έπλεναν τα μωρουδιακά ρούχα στο πηγάδι της Αγια-Ερήνης στον Γλυφό, στο έμπασμα του χωριού της Λαγκάδας από την πλευρά της Χώρας.

Η σύζυγος μου, που έζησε τα πρώτα είκοσι χρόνια της στο νησί μας, μου απαριθμεί προσευχές και ξόρκια, που έλεγαν πριν κατασκηνώσουν για διανυκτέρευση στην ύπαιθρο ώστε να μπορέσουν να κοιμηθούν με την πρέπουσα ασφάλεια από τα φίδια και τα ενοχλητικά έντομα:

Εδώ Χριστός επέρασε και το ραβδί του ακούμπησε
κ' έδεσε και περιόρισε το φίδι και την όχεντρα,
σκορπιό, κοριό και τη σκουλόπετρα
Το ρογάλι, το σκαντάλι από κάτω απ' το πετράδι
ώσπου να μπει να βγει ο ήλιος πέντε κονταρόξυλα.
Φτου, σκουλικομερμιγκότρυπα.

Δύσκολα παιδικά χρόνια που στιγμάτισαν για πάντα τη μίζερη ζωή μας. Δύστυχα χρόνια φτώχειας και ανέχειας. Χρόνια απλά και λιτά. Χρόνια με χίλιες δυο στερήσεις. Χρόνια χωρίς γιατρούς, φάρμακα και φαρμακεία. Χωρίς ράδια, τηλεοράσεις, τηλέφωνα και ηλεκτρονικά παιχνίδια. Χωρίς κρατική πρόνοια και υποδομές. Με μόνη γνώση προκαταλήψεις, γιατροσόφια και συνταγές αιώνων, που μ' αυτές πορευτήκαμε και φθάσαμε γεροί και αλώβητοι στο σήμερα με τη βοήθεια της τύχης μας και τις ευλογίες του Μεγάλου και Καλού Θεού...

Ξεμπάρκα

«Εμήνυσεν ο κύρης σου πως τον άλλο μήνα θα ξεμπαρκάρει». Έτσι ξεκινούσε η διαδικασία της επιστροφής και συνάμα η αναμονή. Η διαδικασία του ξεμπάρκου κράταγε καιρό. Με κάποιο τρόπο ειδοποιούσε ο πατέρας, είτε με άνθρωπο που είχε ξεμπαρκάρει ήδη είτε με γράμμα είτε στην εσχάτη με τηλεγράφημα. Συγύριζε και καμιά φορά ξανασυγύριζε το σπίτι η μάνα (γιατί πέρασε ο καιρός) για το γυρισμό του ξενιτεμένου. Η προσοχή μου τεταμένη, εκτελούσα τις εντολές της, να μην μαντατέψει στον πατέρα μου ότι δεν ήμουν καλό παιδί. Με προειδοποιούσε ότι θα του το έλεγε όταν έκανα κουτσουκέλες. Όχι ότι φοβόμουν! Απλώς πρόσεχα! Εκείνος ποτέ δεν με επέπληξε, όσες φορές τύχαινε και του 'λεγε κάτι η μάνα. Ήταν εκείνη η γλυκύτατη κόντρα πατέρα και μάνας ποιος είναι ο μαλακός και ποιος ο σκληρός για την ανατροφή του παιδιού.

Το έχω ξαναπεί. Οι Λαγκαδούδοι πατεράδες δύσκολα επέπλητταν τα παιδιά τους, πόσο μάλλον αμέσως μόλις ξεμπαρκάριζαν. Η απουσία τους μαλάκωνε, τους γλύκαινε. Έπρεπε να 'ρθει κοντά το βαπόρι, δηλαδή στην Ευρώπη, για να ξεμπαρκάρουν. Αν ήταν τυχεροί και πέρασε από Πύλο, τα μπάρκα και

Ξεμπάρκα ήταν εύκολα. Συνήθως από την Αμβέρσα ξεμπαρκάριζαν. Αγόραζαν από την Ολλανδία κουάκερ, τα κακάο Van Houten και με το τραίνο ερχόταν Ιταλία, στην Αγκόνα ή στο Μπάρι. Οι μετακινήσεις με αεροπλάνα άρχισαν τη δεκαετία του '80.

Σε ένα του ξεμπάρκο, περνώντας ο πατέρας μου με το τραίνο από την Ελβετία έφερε μισή βαλίτσα σοκολάτες ελβετικές. Τσοκολάτες με όλα τα χρώματα, με όλα τα ξηροκάρπια, με όλες τις γεύσεις, έτσι που οι γευστικοί κάλυκτες να κτυπήσουν κόκκινο. Στην Ιταλία έπαιρναν κούκλες (Babola), μεγάλες με πανέμορφα φρουφρού φορέματα. Αυτά ήταν τα τελευταία πράγματα που ψώνιζαν από το εξωτερικό.

Δεν νομίζω να υπάρχει Λαγκαδούσης ναυτικός, πατέρας της εποχής που αναφέρομαι, που να μην έχει φέρει ιταλιάνικη κούκλα για την κόρη του. Όταν ο πατέρας είχε φέρει μια τέτοια κούκλα για την αδελφή, την είχε ξεχάσει στο στέκι των Λαγκαδούσων ναυτικών στο καφενείο του Λάμπρου στον Πειραιά. Τη στενοχώρια που πήρε μέχρι να έρθει κάποιος να τη φέρει. Συνεπώς, πάντα, ο Λάμπρος την έστειλε και ηρεμήσαμε. Μια μεγάλη κούκλα, σα μικρό παιδάκι, με γαλάζιο φουρό.

Ιταλία –Πάτρα με ποστάλι. Απέφευχαν τη Γιουγκοσλαβία. Οδικώς στον Πειραιά. Στο ναυτιλιακό γραφείο για τη χρηματική εκκαθάριση (το «ραγ»). Απαραιτήτως θα πήγαιναν στον Λάμπρου το καφενείο, στην οδό Αγίου Σπυρίδωνος κοντά στον ομώνυμο ναό, να αφήσουν τα πράγματα και να μάθουν τα νέα. Νομίζω ότι αν υπήρχε ένα μέσο καταγραφής των διαδραματιζόμενων στο καφενείο αυτό θα ήταν η καλύτερη αποτύπωση της ναυτικής ιστορίας της Λαγκαδάς και όχι μόνο. Ήταν το σημείο αναφοράς για κάθε Λαγκαδούση που θα περνούσε από τον Πειραιά.

Ταλαιπωρημένοι από τις μετακινήσεις και τα ξενύχτια, αγόραζαν στο ποστάλι για τη Χίο από πλανόδιους εκείνες τις ξύλινες με το μουσαμά καρέκλες του σκηνοθέτη ή ξαπλώστρες, τις «ξαπλωτούρες», για να τη βγάλουν το βράδυ της επιστροφής. Τρίτη θέση κατάστρωμα. Σάκος μουσαμαδένιος από караβίσιο χοντρό μουσαμά, βαλίτσα, κούτα με την κούκλα υπό μάλης και ξαπλωτούρα, σήματα κατατεθέντα του Λαγκαδούση Ξεμπάρκου. Πάντα το πλοίο από τον Πειραιά ερχόταν τις ίδιες δύσκολες

πρωινές ώρες. Για τον Πειραιά έφευγε εννιά το βράδυ. Μόνο οι ώρες για το ποστάλι ήταν σίγουρες. Οι ημερομηνίες μπάρκου και ξεμπάρκου ήταν άγνωστες. Ήταν φορές που έφερνε το ταξί όλως ξαφνικά τον ξέμπαρκο. Ελάχιστες φορές αμοιβαία συναινέσει, οι περισσότερες απολύσεις του πατέρα ήταν του πλοιάρχου εναντιωμένου. Δεν έκανε μεγάλης διάρκειας μπάρκα ο πατέρας, όχι πάνω από χρόνο. Αλλά και τα ξεμπάρκα ήταν σύντομα, δυο-τρεις μήνες το πολύ.

Σε ένα ξεμπάρκο, στην τρίτη του Γυμνασίου, ήταν που θα επέλεγα αν θα συνέχιζα στο πρακτικό ή στο κλασικό και όταν του είπα ότι θα πάω στο πρακτικό και θα πάω για να μάθω γράμματα, η απάντησή του ήταν: «Μη γίνεις γιέ μου καπετάνιος ούτε χωροφύλακας. Γίνε ότι θες. Μπροστά εσύ, ξοπίσω εγώ. Μη σε μέλλει». Ο πατέρας μου απεχθανόταν τους ανθρώπους που είχαν εξουσία και μπορούσαν να καθορίσουν τις τύχες των άλλων. Αυτή ήταν η μοναδική συζήτησή μας για την επαγγελματική μου σταδιοδρομία. Μου είπε όχι τι να γίνω αλλά τι να μη γίνω!

Δεν λέω εύκολες εποχές! Απλώς ήταν απλές εποχές. Ή θα έπαιρνες τη βαλίτσα σου να γίνεις ναυτικός (μπαρκαρούτσος) μετά το Γυμνάσιο ή θα πήγαινες για σπουδές που δειλά-δειλά άρχισαν τότε να επιλέγουν οι Λαγκαδούσοι. Στα μέσα της δεκαετίας του '70, οι Λαγκαδούσοι που ήταν σε πανεπιστήμιο μετριόνταν στα δάκτυλα του ενός χεριού.

Πελαγοδρομήσα λιγάκι. Επιστρέφω. Τα ποστάλια «Έλλη Τόγια», «Αδωνις», «Σαπφώ» έπαιρναν και έφερναν τους ναυτικούς. Η μόνη συγκοινωνία με τη Χώρα, τις δύσκολες ώρες που έρχονταν ή φεύγανε τα ποστάλια, ήταν τα ταξί και μάλιστα συγκεκριμένα. Οι ταξιτζήδες, Μαυράκης, Πιτταούλης, Ανδρεάδης-Χέρας, Σαραντινός, είχαν σχέση με τη Λαγκάδα, αγαπητοί που έφερναν, μισητοί που έπαιρναν τους δικούς. Μπάρκα - ξεμπάρκα. Πήγαιναν - έφερναν πατεράδες, γιούς, άντρες, αρραβωνιαστικούς, αδελφούς, φίλους, όλους σχεδόν τους αρσενικούς του χωριού. Αυτά τα ταξί κουβάλησαν αμέτρητες χαρές των ξεμπάρκων και αμέτρητες λύπες των μπάρκων. Κουβάλησαν ανθρώπους, σάκους, βαλίτσες, μπαχάζια, όνειρα, μνήμες...

Μανώλης Κάλλας

Της κούνας το τραγούδι

Ήταν έθιμο, των περασμένων χρόνων που ευτυχώς εγώ το πρόλαβα. Σχολιαρούδι εκείνη την εποχή, επισκέπτης πλέον στις μετεμφυλιακές Κυδιάντα και Λαγκάδα της Χίου, στους τόπους που χτυπούσε και χτυπά ακόμα και σήμερα η καρδιά μου!

Με τον ερχομό της άνοιξης, και κυρίως από τις μέρες του Πάσχα και μετά, σε κάθε εκδρομή στην εξοχή, η νεολαία και κυρίως οι κοπελιές δεν έχαναν την ευκαιρία να κάνουν κούνιες. Απλά και εύκολα πράγματα.

Ένα μακρύ σχοινί και μια κουρελού ήταν τα αναγκαία υλικά για την κατασκευή της κούνιας. Και μερικά χαρούμενα άτομα, και από τέτοια, δόξα τω Θεώ, τότε στο χωριό μας υπήρχαν σε αφθονία.

Συμμετείχαν όλες οι κοπέλες, μικρές και μεγάλες. Η ύπαιθρος γέμιζε από γέλια, χαρούμενες φωνές και τραγούδια όλη τη μέρα. Τα λαγκάδια και τα ρουμάνια, αντιλαλούσαν τραγούδια και αυτοσχέδια στιχάκια με κύριο θέμα, τον πόνο του ξενιτεμού.

Να σημειώσω ότι άθελά τους έκαναν αναφορά στις ρίζες τους. Αναφέρομαι στα ιστορικά Κοίλα (στο τρίγωνο Λαγκάδας - Καρδαμύλων - Πιτυούς), κοινό τόπο καταγωγής των σημερινών κατοίκων των χωριών Λαγκάδας - Συκιάδας - Καρδαμύλων και στα τρία ξωκλήσια που υπάρχουν εκεί και μας συνδέουν με το απώτερο και μακρινό χθες, τον Άγιο Γιώργη των Λαγκαδούσων, τον Άγιο Παντελεήμονα των Βρονταδούσων και την Παναγιά Κοιλανή των Καρδαμυλιτών.

Παραθέτω ένα μικρό δείγμα από τα τραγούδια της κούνιας για να ξυπνήσω αναμνήσεις:

Ξενιτεμένο μου πουλί
κι ωραίο μου ταιράκι
Η ξενιτιά σε χαίρεται
και εγώ πίνω φαρμάκι
Ξενιτεμένο μου πουλί
Στείλε μου ένα γράμμα
Να πάψουν τα ματάκια μου
Μια ώρα από το κλάμα

Ω, Παναγιά μου Κοιλανή
Κι εσύ Άγιε μου Γιώργη
Φυλάξετε τους ναυτικούς
Που 'ναι μες το βαπόρι

Ανέβασέ με μάνα μου
Στ' Αϊ Γιωργιού το δώμα
Να κόψω δυο γαρούφαλλα
Να κάνω φροκαλίτσα
Να φροκαλώ° τη θάλασσα
Ν' αράζουν τα καΐκια
Ν' αράζει κι ο μπαμπάκας μου
Με τη χρυσή βαρκούλα

Άγιε μου Παντελέμονα
Με τα πολλά καντήλια
Φύλαγε τους θαλασσινούς
Να σου τα κάμω χίλια.
Φύσα Βοριά μου δυο λογιώ
Να 'ρτει της πεθεράς μου ο γιος
Ο καημός και ο σεβντάς μου
Το καμάρι της καρδιάς μου

° Φροκαλώ = Σκουπίζω

Η παλιά μας πόλη

Ακριβές δύμηδες

Ο δάσκαλος Γιώργος Χρήστου θυμάται...

Είναι μερικά γεγονότα που μπορούν να καθορίσουν την πορεία ενός ανθρώπου θετικά ή αρνητικά. Ειδικότερα, ο δάσκαλος παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας στο μαθητή. Αναρωτιέμαι ωστόσο πόσες φορές, χωρίς να το θέλουμε ή από άγνοια, ενεργήσαμε αντιπαιδαγωγικά ή αυταρχικά τραυματίζοντας την ευαίσθητη ψυχούλα ενός παιδιού. Αλάνθαστος όμως ουδείς.

Βρίσκομαι λοιπόν στην έδρα, υπερευωμένη τότε ντε, την οποία αργότερα την... κόντυνα χρησιμοποιώντας θρανίο και οι μαθητές μου έφερναν τις εργασίες τους για να τις διορθώσω. Τη στιγμή που ήμουν απασχολημένος με ένα παιδί, ήρθε μπροστά μου ένα κοριτσάκι, κάτι μου είπε κι εγώ την αποπήρα με θυμό και μπόλικο αυταρχισμό, ο οποίος τότε άφθονος υπήρχε. Τότε ακούω το κοριτσάκι με θάρρος να μου κάνει παράπονα, πως και οι άλλες δασκάλες της φέρονταν έτσι και το ίδιο κάνω κι εγώ. Έμεινα άφωνος αλλά λειτούργησα άμεσα, διαπιστώνοντας πως η δικιά μου συμπεριφορά ήταν ανεπίτρεπτη και ταχύτατα παίρνω τις αποφάσεις μου χωρίς να πω σε κανένα τίποτα. Από εκείνη τη στιγμή έστρεψα το ενδιαφέρον μου πάνω της, αλλά προπαντός δεν λυπόμουν τους επαίνους και η έκρηξη της προόδου της ήταν εντυπωσιακή, αφού μάλιστα το κοριτσάκι ήταν και πανέξυπνο. Η ψυχολογία της λοιπόν στα ύψη, η απόδοση της σε όλα τα μαθήματα τρομακτική και η δική της χαρούμενη διάθεση μ' έκανε να την προσέχω λίγο παραπάνω χωρίς να φαίνεται στα άλλα παιδιά και να χαίρομαι. Απλά παρακολουθούσα την απογείωσή της και έμενα απόλυτα ικανοποιημένος. Όταν έφευγα από το σχολείο της Λαγκάδας, Νοέμβριο του 1981, έβαλα τους μαθητές μου να μου γράψουν έκθεση με θέμα «Ο δάσκαλός μου φεύγει», για να την έχω γλυκιά ανάμνηση και εκείνη μου έγραψε την πιο συγκινητική έκθεση.

Δυο πράγματα θα ήθελα να κάνω σε μαθητές μου. Πρώτα να εκτυπώσω τη φωτογραφία που έβγαλα με τους μαθητές μου, την πρώτη χρονιά που διορίστηκα, με φόντο το σχολείο-μοναστήρι και να τη στείλω στη Σέριφο και δεύτερο να φωτοτυπήσω και να στείλω τις εκθέσεις των παιδιών της Λαγκάδας, θύμηση ακριβή της σχολικής τους ζωής στο Δημοτικό.

ΛΟΓΟ...

ΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

Γράφει η

Ματρώνα Αποστολίδη

Η μουσική της λήθης

Οδός Ανθέων. Ασπροκόκκινες ταινίες σήμανσης κλείνουν το δρόμο μου. Στον αριθμό 15 η ζωή μου ακόμα όρθια, ίσως για ώρες, μπορεί και για λεπτά. Δυο μεγάλα παράθυρα τα μάτια μου, θολά από τη βρόχη, τραυματισμένα από τον καιρό. Η ανάσα μου βαριά μέσα από τη μισογκρεμισμένη δίφυλλη, ξύλινη πόρτα με τα περίτεχνα σκαλισμάτα.

Δε με γνώρισες στις δόξες μου, τότε που έλαμπα φωταγωγημένο, που έστεκα αγέρωχο κι επιβλητικό στο κέντρο της γειτονιάς. Με γνώρισες στα μαύρα που με έντυσαν όταν χτύπησε την πόρτα μου ο θάνατος, μια, δυο, τρεις φορές. Δεν είδες ποτέ τα μάτια μου χαρούμενα, άκουγες όμως τη φωνή μου, όταν τα χέρια της ταξίδευαν στα ασπρόμαυρα πλήκτρα του παλιού Bechstein. Η κυρία του Μπετόβεν. Έτσι δεν την έλεγε η γειτονιά; Η τελευταία μου συντροφιά. Ολομόναχη μέσα στους τοίχους μου, έμεινε να γερνά μαζί μου.

Όσο που σε γνώρισε. Θυμάσαι εκείνη τη μέρα; Έκλαιγες με αναφιλητά, απέναντι, στα σκαλιά του σπιτιού σου, πληγωμένη από τους φίλους σου. Θα 'σουν δε θα 'σουν έξι χρονών. Σε κοίταζε ώρα πίσω από τις σκούρες κουρτίνες. Βγήκε με ένα λουκούμι στο χέρι. Να σε γλυκάνει. Ούτε που κατάλαβες πότε σε πλησίασε. Τρόμαξες σαν ένιωσε το χέρι της στα μαλλιά σου. Μα δεν κουνήθηκες. Την άφησες να σε χαϊδέψει. Πήρες το λουκούμι και το γεύτηκες. Τα υγρά σου μάτια φωτίστηκαν. Σου άπλωσε το χέρι κι έβαλες μέσα το δικό σου. Σηκώθηκες και την ακολούθησες δειλά. Έξω από την πόρτα μου σου

έσφιξε το χέρι με θέρμη. Μπήκες. Σε κάθισε δίπλα της κι άρχισε να σου παίζει. Ξέχασες τα πάντα, σε πήρε μακριά η μουσική της.

Από τότε έγινες κι εσύ ένα κομμάτι δικό μου. Έδινες ζωή σε μένα και σε κείνη, όταν αδέξια χόρευες ανάμεσα στα έπιπλα μου, όσο σου έπαιζε ρυθμούς αντάντε. Με τα λάθη και τις φωνές σου, όσο προσπαθούσε να σου μάθει τη μουσική της λήθης. Με τα παράπονά σου, όταν σε μάλωναν που άφηνες τα μαθήματά σου. Κι εκείνη, υπομονετικά στο πλάι σου, σου έδειχνε τα μονοπάτια της παρηγοριάς με μικρά μαύρα σημάδια πάνω σε πέντε λεπτές γραμμές. Σου δίδαξε μέτρα να μετράς το ανάστημά σου και με τρία κλειδιά σου ξεκλείδωνε την ψυχή. Όλα σου τα έμαθε. Κι ήταν κοντά σου σε χαρές και λύπες. Με την πρώτη επιτυχία σου μου άλλαξε τις κουρτίνες. Σε κόκκινο.

Ακολούθησες το δρόμο της. Τον τράβηξες μονάχη όταν εκείνη έφυγε ένα κρύο απόγευμα του Γενάρη, στα δεκαεννιά σου. Την αποχαιρέτησες εδώ, με τους ήχους του Βιβάλντι, παίζοντας ξανά και ξανά το Χειμώνα από τις Τέσσερις εποχές.

Ήταν η τελευταία φορά που βγήκε φωνή από μέσα μου. Μετά σφραχίστηκα. Έμεινα να αργοπεθαίνω στο σκοτάδι. Χρόνια ολόκληρα, δεκαετίες. Έχυνα εστία μόλυνσης, δυσοσμίας και κινδύνου για τους περαστικούς. Αγωνά έδωσε η γειτονιά να με εξαφανίσει. Επί βειρά ετών. Και να 'μαι τώρα, εν αναμονή κατεδάφισης.

Σε λίγο θα γίνω ένας σωρός. Κι εσύ στο παράθυρο της δικής σου μονοκατοικίας, της πλήρως ανακαινισμένης, να με κοιτάς. Αναπολείς και θυμάσαι. Κατεβαίνεις με βιάση τα σκαλιά. Βγαίνεις στο δρόμο. Κρατάς στο χέρι ένα παπούτσι παιδικό, εκείνο που φορούσες τη μέρα εκείνη τη σημαδιακή, που άλλαξε η ζωή σου. Το ακουμπάς μπροστά στην πόρτα μου, να περπατήσει με τα συντρίμια μου, ποιος ξέρει για πού. Εσύ θα μείνεις πίσω, με το άλλο παπούτσι πάνω στο παλιό *Bechstein*, στο σαλόνι σου· να περπατάς τη δική σου ζωή και να θυμάσαι.

Συλλογικός μπαξές

Φθινοπωρινός κήπος

Μπορεί το φθινόπωρο να μας φέρνει μια μελαγχολία σκεφτόμενοι τη ζωντάνια του καλοκαιριού, αλλά δεν παύει να είναι η εποχή για νέα ξεκινήματα, έτσι συμβαίνει και με τον κήπο μας.

Ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας που μας δίνει την δυνατότητα να ανανεώσουμε την επαφή μας με τα φυτά του κήπου μας και να τα προετοιμάσουμε για τον επικείμενο χειμώνα. Όπως κάθε εποχή, έτσι και το Φθινόπωρο οι εργασίες που έχουμε να κάνουμε στον κήπο περιλαμβάνουν νέες φυτεύσεις, μεταφυτεύσεις, κλαδέματα, λιπάνσεις, μέτρα προστασίας των φυτών από ασθένειες, εχθρούς και καιρικά φαινόμενα. Δεν ξεχνάμε βέβαια να απολαμβάνομαι ότι κάνουμε και ότι μας δίνει ο κήπος μας.

Ξεκινάμε λοιπόν...

Λαχανόκηπος και φθινοπωρινά λαχανικά

Πριν φυτέψουμε τα σπορόφυτα ή τους σπόρους των λαχανικών μας, θα πρέπει να προετοιμάσουμε το έδαφος όπου θα τα καλλιεργήσουμε. Αρχικά το εμπλουτίζουμε με εδαφοβελτιωτικά, δηλαδή κομπόστ ή καλά χωνεμένη κοπριά, ώστε να αποκτήσει την απαραίτητα οργανική ουσία και θρεπτικά στοιχεία. Στην συνέχεια θα πρέπει να μεριμνήσουμε για το πότισμά τους, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτόματο πότισμα που τους εξασφαλίζει την σωστή ποσότητα νερού.

Φυτεύουμε σε γραμμές σπορόφυτα από λάχανα, κουνουπίδια, μπρόκολα μαρούλια και σπέρνουμε σπανάκι, καρότο, παντζάρι. Αν μας αρέσουν τα μυρωδικά, μπορούμε να φυτέψουμε σε γλάστρες άνηθο, μαϊντανό, μάραθο, σέλινο και πράσο.

Καλλωπιστικά φυτά και φθινοπωρινοί βολβοί

Τα χρυσάνθεμα, τα κυκλάμινα και οι πανσέδες είναι τα φυτά που με την ανθοφορία τους δίνουν χρώμα στον κήπο, στην αυλή ή το μπαλκόνι. Όμως, αν θέλουμε να έχουμε ανθισμένους βολβούς την Άνοιξη, τώρα είναι η κατάλληλη εποχή. Τουλίπες, φρέζιες, νεραγκούλες, ζουμπούλια, νάρκισσοι, ανεμώνες, υάκινθους, κρόκοι, ίριδες, αμαρυλλίδες και μούσκαρι. Όλοι αυτοί οι βολβοί θα πρέπει να φυτευτούν τώρα. Αλλά ποιο είναι το βάθος φύτευσης τους; Για κάθε βολβό είναι ξεχωριστό μιας και έχει να κάνει με το μέγεθος του, ένας εμπειρικός κανόνας είναι να φυτευτεί σε βάθος που αντιστοιχεί σε δυο φορές περίπου του μεγέθους του βολβού. Μετά την φύτευσή τους φροντίζουμε τους καλύψουμε με χώμα και τους ποτίζουμε ελαφρά, ώστε να διατηρούμε μια σχετική υγρασία σε αυτό.

Καλλιεργητικές φροντίδες για τα υπάρχοντα φυτά του κήπου

Κλάδεμα. Οι θάμνοι, τα δέντρα, τα αρωματικά και πολυτετή γλαστρικά φυτά μας έχουν ταλαιπωρηθεί από το καλοκαίρι, έτσι ένα ελαφρύ κλάδεμα με το οποίο αφαιρούμε τα ξερά άνθη και τα αδύναμα κλαδιά τα ανανεώνουμε και τους δίνουμε πάλι το σχήμα τους.

Μεταφυτεύσεις. Τα φυτά με πλούσιο ριζικό σύστημα που έχουμε σε γλάστρα κατά καιρούς χρειάζονται μεταφύτευση για να αναπτυχθούν. Ο Σεπτέμβριος είναι ένας καλός μήνας για αυτή την εργασία, αρκεί να επιλέξουμε μια γλάστρα ένα με δυο νούμερα μεγαλύτερη από αυτή που είναι φυτεμένο το φυτό και ένα κατάλληλο φυτόχωμα. Δεν ξεχνάμε να ελέγχουμε ότι γίνεται σωστή αποστράγγιση της περίσσιας του νερού, ώστε να αποφύγουμε το σάπισμα των ριζών.

Λίπανση. Χρησιμοποιούμε λιπάσματα σε κοκκώδη μορφή, τα οποία περιέχουν θρεπτικά στοιχεία όπως άζωτο, φώσφορο και κάλιο. Οι βροχές βοηθούν στη διάλυση των λιπασμάτων, στην περίπτωση που δεν έχουμε βροχή, θα πρέπει μετά την εφαρμογή να ακολουθήσει ένα πρώτο, καλό πότισμα. Η ποσότητα του λιπάσματος που θα χρησιμοποιήσουμε για το κάθε φυτό, είναι ανάλογη του μεγέθους του.

Φυτοπροστασία. Μετά τα κλαδέματα καλό είναι χρησιμοποιήσουμε ένα σκεύασμα που θα μας συστήσει ο γεωπόνος μας και θα περιέχει χαλκό ώστε να αποφύγουμε μυκητολογικές ασθένειες που ευνοούνται αυτή την εποχή.

Επίσης, μεταφέρουμε τα πιο ευαίσθητα στο κρύο και τον αέρα φυτά μας σε πιο προστατευμένες θέσεις, μέχρι να περάσουν τα κρύα και στηρίζουμε τα αδύναμα και μικρά φυτά.

Αυτό το Φθινόπωρο ας αφιερώσουμε λίγο από το χρόνο μας στην φροντίδα των φυτών και αυτά με τη σειρά τους θα μας ανταμείψουν τώρα αλλά και στο μέλλον με την πολύχρωμη, ευωδιαστή και νόστιμη παρουσία τους.

Ειρήνη Αργυρούδη

ΤΑ ΛΑΓΚΑΔΟΥΣΑΚΙΑ...

τα έδωσαν όλα

Για τις φωτιές δε θα πούμε άλλα, τα λέει όλα η φωτογραφία. Γέμισε ο τόπος παιδομάνι προς μεγάλη μας χαρά. Τα πιο μικρά Λαγκαδουσάκια, λίγες μέρες αργότερα, φιλοτέχνησαν τα καμένα και φθαρμένα.

Του κουτιού έγινε ο μώλος στο Φαναράκι. Με μπογιές, πινέλα και ελαιοχρωματιστές πρώτης.

Με διαγωνισμό φαρέματος μπήκε ο Αύγουστος, με Γύρο Λαγκάδας βγήκε. Οι ψαριές καθόλου ευκαταφρόνητες και οι αθλητές άπιαστοι. Και του χρόνου, βρε παιδιά, να σας ξανακαμαρώσουμε.

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ *αλά λαγκαδούικα*

Βρείτε στο κυβόλεξο οριζόντια και κάθετα τις 8 πιο επισκέψιμες τοποθεσίες του χωριού μας κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

A K E H I Y H O M B Z Π Λ Σ Φ Ο
Γ Λ Υ Φ Ο Σ Υ Φ Ω Χ Ο Ω Β Γ Χ Ι
Ι Β Χ Α Ψ Κ Ι Θ Λ Ε Η Π Η Ξ Ο Υ
Ο Ζ Ι Ν Η Λ Ζ Ξ Ο Κ Χ Α Ψ Κ Θ Σ
Σ Α Κ Α Ρ Υ Δ Α Σ Γ Λ Γ Δ Ι Σ Α
Γ Ω Λ Ρ Λ Σ Π Ο Η Ε Θ Ι Ο Α Ε Ω
Ι Ε Γ Α Γ Ι Α Σ Ο Φ Ι Α Π Κ Ο Ε
Ω Κ Π Κ Υ Ξ Η Ο Υ Λ Ω Ε Ω Δ Ε Χ
Ρ Υ Γ Ι Ο Φ Ι Ν Χ Α Ο Ι Υ Κ Ψ Δ
Γ Κ Θ Ζ Ι Ζ Ε Σ Ζ Π Α Ρ Α Λ Ι Α
Η Ε Σ Ω Β Κ Ι Ψ Ω Υ Ξ Η Α Ο Φ
Σ Ι Ε Κ Υ Α Ω Κ Ο Φ Ζ Ν Π Δ Η Θ
Η Ψ Σ Δ Ι Η Υ Σ Λ Η Ω Η Ι Ζ Σ Ω

Απαντήσεις του τεστ παρατηρητικότητας του προηγούμενου φύλλου:

1 Μέσα δρόμος / 2 Τρίστρατο / 3 Μέσα δρόμος / 4 Μέσα δρόμος / 5 Αγια-Σοφιά / 6 Μέσα δρόμος / 7 Μέσα δρόμος / 8 Φαναράκι / 9 Δρόμος Αη-Γιαννιού

ΑΝΕΜΟ... μαγειρέματα

Καλαμαράκια γεμιστά

από την Βασιλεία Φραγκάκη

Υλικά

- 1 κιλό καλαμάρια
- $\frac{3}{4}$ φλιτζανιού λάδι
- $\frac{1}{2}$ ποτήρι κρασί
- 2 κρεμμύδια ψιλοκομμένα
- 1 πιπεριά ψιλοκομμένη
- μαϊντανό
- $\frac{1}{2}$ φλιτζάνι ρύζι
- $\frac{1}{2}$ κιλό ντομάτες ξεφλουδισμένες και αλεσμένες
- αλάτι - πιπέρι

Εκτέλεση

Καθαρίζουμε τα καλαμάρια, ξεχωρίζουμε τα κεφάλια και τα πλοκάμια και τα ψιλοκόβουμε. Σε μια κατσαρόλα τσιγαρίζουμε τα κρεμμύδια, την πιπεριά και τα κομμένα πλοκάμια, ρίχνουμε αλάτι, πιπέρι, μαϊντανό, το ρύζι και τα ανακατεύουμε όλα μαζί. Αφού στραγγίσουν τα καλαμάρια, πιάνουμε ένα ένα και τα γεμίζουμε με το μείγμα. Τα κλείνουμε με μια οδοντογλυφίδα ή τα ράβουμε. Ρίχνουμε το υπόλοιπο λάδι σε μια κατσαρόλα, τα τσιγαρίζουμε και σβήνουμε με κρασί. Ρίχνουμε την αλεσμένη ντομάτα και τα σκεπάζουμε να ψηθούν για μια ώρα περίπου σε σιγανή φωτιά. Στο τέλος ρίχνουμε λίγο ακόμα φρέσκο μαϊντανό.